

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) საინფორმაციო ნოტა ტუბერკულოზის და კოვიდ-19-ის შესახებ

ნაწილი II

ნინო ლომთაძე,
ტფდეც-ს სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი
14 აპრილი 2020
თბილისი

კოვიდ-19-ის პანდემიის პირობებში როგორ დავიცვათ პირები ვინც ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკისთვის მიმართავენ კლინიკებს?

- პანდემიის პირობებში რეკომენდებულია ნახველის ან სხვა ნებისმიერი ინფექციური მასალის ბიოუსაფრთხოების კაბინეტებში დამუშავება. თუმცა, თუ ბიოუსაფრთხოების კაბინეტი ხელმისაწვდომი არ არის, მკაცრად დაცული უნდა იყოს ყველა შემდეგი უსაფრთხოების ზომა: N95 რესპირატორი, ხელის დაბანის პროცედურა, ხელთათმანების და სათვალის ან დამცავი ფარის გამოყენება, წყალგაუმტარი ხალათები, ზედაპირების რეგულარული დეკონტამინაცია, სტაფის დისტანცირება ლაბორატორიებში, კარგად ვენტილირებული გარემო და ნიმუშების უსაფრთხო ტრანსპორტირება. ლაბორატორიული მასალის ტრანსპორტირებაში მონაწილე სტაფი და მძღოლები ასევე უნდა იცავდნენ იგივე მოთხოვნებს კოვიდ-19-ზე საექვო ნიმუშების გადაზიდვისას;

კოვიდ-19-ის პანდემიის პირობებში როგორ დავიცვათ პირები ვინც ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკისთვის მიმართავენ კლინიკებს?

- კოვიდ-19-ის მქონე პაციენტებისთვის უეცრად გაზრდილმა სამედიცინო მომსახურების საჭიროებამ, რთულ მდგომარეობაში ჩააგდო სამედიცინო სერვისის მიმწოდებელი დაწესებულებები მსოფლიოს მასშტაბით. ამ უჩვეულო პერიოდში მნიშვნელოვანია რომ შენარჩუნებული იყოს ტუბსაწინააღმდეგო სერვისების უწყვეტობა.
- კარანტინში მყოფ ქვეყნებში ხანგრძლივი ვადით შეწყვეტილი ლაბორატორიული მასალების წარმოება და საერთაშორისო და ქვეყნის შიდა ტრანსპორტირების შეჩერება უარყოფითად აისახება მედიკამენტების და ლაბორატორიული მასალების მარაგებზე მრავალ ქვეყანაში.
- პანდემიაზე საპასუხოდ ბევრს ქვეყანაში შეზღუდულია გადაადგილება მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისთვის. კოვიდ-19-ზე საეჭვო ან კონტაქტის მქონე პირებისთვის სავალდებულოა იზოლაცია ყველა ქვეყანაში. კოვიდ-19-ით დაავადებულთა კარანტინის აუცილებლობის შესახებ რეკომენდაცია თავად ჯანმომ გამოსცა.

კოვიდ-19-ის პანდემიის პირობებში როგორ დავიცვათ პირები ვინც ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკისთვის მიმართავენ კლინიკებს...?

- მნიშვნელოვანია რომ იყოს შენარჩუნებული კომუნიკაცია ჯანდაცვის მუშაკებსა და ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტებს შორის რათა: მიეწოდოთ აუცილებელი მომსახურება, იმართოს არასასურველი მოვლენები და თანმხლები დაავადებები, მიეწოდოთ საკვები და ფსიქოლოგიური მხარდაჭერა და მოხდეს მედიკამენტების მარაგების დროული შევსება.
- მოკლე დროში უნდა იქნას მიღებული გადაწყვეტილება იმ მექანიზმების შესახებ რომლების უზრუნველყოფს მედიკამენტების სახლში მიწოდებას, ტუბერკულოზის მონიტორინგისთვის და ასევე კოვიდისთვისაც ნახველის და საკვლევი ნიმუშების შეგროვებას.
- ვინაიდან სამედიცინო დაწესებულებებში ვიზიტი მინიმუმამდე იქნება დაყვანილი, სახლის პირობებში მოღებული მკურნალობა გახდება აბსოლუტური ნორმა.
- საზოგადო მუშაკების როლი მეტად უფრო კრიტიკული გახდება. იარსებებენ პაციენტები რომლებიც მკურნალობას პირდაპირ სახლში დაიწყებენ, შესაბამისად მკურნალობის პირველი კვირების განმავლობაში შინამეურნეობაში ტუბერკულოზის ტრანსმისიის რისკი თავიდან უნდა იქნას აცილებული ან მინიმუმამდე დაყვანილი. ასეთ დროს მნიშვნელოვანია რომ ისედაც მარგინალიზირებული და მოწყვლადი პოპულაცია რომელსაც ცუდი ხელმისაწვდომობა აქვს ჯანდაცვის სერვისებთან კიდევ უფრო არ დაზარალდეს.

ტუბერკულოზის გამო გამოკვლეული ყველა პირს უნდა ჩაუტარდეს თუ არა კოვიდ-19-ზე ტესტირება და პირიქით?

ერთი და იმავე პაციენტის ერთდროული ტესტირება როგორც ტუბერკულოზზე ასევე კოვიდ-19-ზე რეკომენდებულია სამი ძირითადი მიზეზის გამო ან შემთხვევაში:

- ორივე დაავადებას აქვს საერთო კლინიკური მახასიათებლები; ან
- შესაძლებელია კონტაქტი ორივე დაავადებასთან; ან
- პაციენტს აქვს რომელიმე დაავადების არაკეთილსაიმედო გამოსავლის რისკი.

- პანდემიის განვითარებასთან ერთად მეტად მოსალოდნელია, რომ კოვიდ-19-თან შეხება უფრო და უფრო მეტ ადამიანს, მათ შორის ტუბერკულოზით დაავადებულ პაციენტს ექნება.
- კოვიდ-19-ის დადასტურება არ გამოირიცხავს ამ პაციენტში თანმხლები ტუბერკულოზის არსებობას, განსაკუთრებით ტუბერკულოზის მაღალი ტვირთის მქონე ქვეყნებში. ჯანდაცვის მუშაკებმა კოვიდ-19 ის მქონე პაციენტებში ასევე უნდა განიხილონ ტუბერკულოზის დიაგნოზიც, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში თუ დაავადების პირველი რამოდენიმე კვირის შემდეგ იწყება სისხლიანი ნახველი, ცხელება, ღამის ოფლიანობა ან წონაში კლება.

ტუბერკულოზის გამო მოკვლეული ყველა პირს უნდა ჩაუტარდეს თუ არა კოვიდ-19-ზე ტესტირება და პირიქით?

- სასურველია კოვიდის მქონე პაციენტში ფრთხილად შეიკრიბოს ანამნეზი. გულ-მკერდის რენტგენოგრაფია შესაძლოა დაგვეხმაროს დიფერენციულ დიაგნოსტიკაში.
- ხანდაზმული ასაკი და ისეთი თანმხლები დაავადებები როგორცაა დიაბეტი და ფქოდი, ზრდიან დაავადების სიმძიმის, ინტენსიური მოვლის და მექანიკური ვენტილაციის საჭიროების რისკს. იგივე ფაქტორები აუარესებენ ტუბერკულოზის პროგნოზსაც.
- ასევე პაციენტები რომელთაც წარსულში გადატანილი ტუბერკულოზის გამო ფილტვებში აქვთ ნარჩენი მოვლენები, იმყოფებიან კოვიდ-19-ის გართულების და დამძიმების უფრო მაღალი რისკის ქვეშ. ასე რომ მყარად არის რეკომენდებული ორივე დაავადების ერთდროული ტესტირება ატიპიური კლინიკური მიმდინარეობის შემთხვევებშიც.
- ჯერ უცნობია თუ რა გავლენა ექნება კოვიდ-19-ს სხვა თანმხლები დაავადებების (მალნუტრიცია, თირკმლის უკმარისობა და ღვიძლის დაავადება) მქონე ტუბერკულოზის პაციენტების მკურნალობის გამოსავლებზე. მაშინ როცა ცნობილია რომ უკონტროლო და მკურნალობის გარეშე დატოვებული შიდსი, ტუბერკულოზის განვითარების რისკ ფაქტორია, უკონტროლო შიდსის კოვიდ-19-ზე გავლენა ჯერ უცნობია.

- ჯანმო ქვეყნებს ურჩევს რომ დანერგონ ჯანმოს მიერ რეკომენდებული სადიაგნოსტიკო ალგორითმები როგორც ტუბერკულოზის ასევე კოვიდ-19-ის სადიაგნოსტიკოდ პაციენტების კლინიკური მდგომარეობის, პაციენტის ანამნეზის და ტუბერკულოზის ტვირთის გათვალისწინებით. პირველ რიგში კი პროგრამებმა ყურადღება უნდა გაამახვილონ იმაზე რომ კოვიდ-19-ის ტესტირების პარალელურად არ მოხდეს ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკის საჭიროების უგულებელყოფა.

მადლობა ყურადღებისთვის!